

"Rezultaty analizu zvitnosti strakhovykiv za 2020 rik. NBU, 30 kvitnia 2021 roku" [The Results of the Analysis of Insurers' Reporting for 2020]. NBU, April 30, 2021. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Презентація_щодо_звітності_страховиків_за_2020_рік_результатів_нагляду_та_оцінки_бізнес-моделей_страховиків_у_2021_році.pdf?v=4

"Strakhovoy rynek Ukrainy: 12 mesiatsev 2020 goda" [Insurance Market of Ukraine: 12 Months of 2020]. <https://forinsurer.com/stat>

"Strakhovoy rynek Ukrainy: 2019 god" [Insurance Market of Ukraine: 2019]. <https://forinsurer.com/stat>

"Strakhovoy rynek Ukrainy: 2020 god" [Insurance Market of Ukraine: 2020]. <https://forinsurer.com/stat>

"The Customer Compass: Navigating the Future of Insurance". 2020. <https://forinsurer.com/files/file00690.pdf>

Volosovych, S. et al. "Transformation of insurance technologies in the context of a pandemic". *Insurance Markets and Companies*, vol. 12, no. 1 (2021): 1-13.
DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ins.12\(1\).2021.01](http://dx.doi.org/10.21511/ins.12(1).2021.01)

"Zvit pro finansovu stabilnist. Cherven 2020 roku" [Financial Stability Report. June 2020]. NBU. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2020-H1.pdf?v=4

Zaletov, A. "Znakovoy tendentsiyey 2020 goda stal peresmotr biznes-strategiy strakhovykh kompaniy" [A Significant trend in 2020 Was the Revision of the Business Strategies of Insurance Companies]. <https://forinsurer.com/public/21/02/10/4927>

УДК 336.148
JEL: E60; E62

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: СТАН І НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

©2021 ЯГОДЕНКО І. В., ГОРДЕЙ О. Д.

УДК 336.148
JEL: E60; E62

Ягоденко І. В., Гордей О. Д. Державний фінансовий контроль в Україні: стан і напрями вдосконалення

Метою статті є розкриття економічної сутності поняття «державний фінансовий контроль», визначення й аналіз сучасного стану державного фінансового контролю в Україні. У статті проаналізовано думки вчених щодо визначення понятійного апарату теми дослідження та виведено теоретичне розуміння державного фінансового контролю. Досліджено питання побудови ефективної єдиної системи державного фінансового контролю. Проведено аналіз норм законодавства щодо здійснення державного фінансового контролю. Враховано думки провідних науковців, які досліджують проблематику контролю за ефективним використанням коштів державного та місцевих бюджетів, реформування в цій галузі. Проаналізовано сучасний стан державного фінансового контролю в державі, окреслено низку проблем усередині системи. Окреслено характерні недоліки функціонування елементів системи державного контролю (відсутність єдиної концепції розвитку державного фінансового контролю, поглиблення повноважень контролюючих органів, наявність великої кількості нормативно-правових актів, їх застарілість і неузгодженість), підкреслено неприпустимість дублювання функцій контролю. Визначено роль державного аудиту у формуванні успішного державного фінансового контролю в країні. Проаналізовано ризики, які впливають на формування державного фінансового контролю. Зроблено висновок, що система державного фінансового контролю в Україні не має достатнього правового, інформаційного, організаційного, комунікативного, інституційного та методологічного забезпечення, які відповідали б сучасним викликам економіки нашої держави. Вирішення проблем організації та функціонування державного фінансового контролю можливе шляхом системного вдосконалення діяльності органів фінансового контролю, підвищення рівня проведення аудиту та постійного вдосконалення системи менеджменту всередині організацій контролюючих органів.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, єдина система державного фінансового контролю, нормативно-правова база, система управління якістю, державний аудит, ризики.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-10-336-340>

Бібл.: 8.

Ягоденко Ірина Василівна – магістрантка, кафедра фінансів іменні Л. Л. Тарангул, Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи Університету державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, корпус В, Ірпінь, 08201, Україна)

E-mail: yugodenko@ukr.net

Гордей Оксана Дмитрівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів іменні Л. Л. Тарангул, Університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08201, Україна)

E-mail: oksana_@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6938-0548>

UDC 336.148
JEL: E60; E62

Yahodenko I. V., Hordei O. D. The State-based Financial Control in Ukraine: Status and Directions for Improvement

The article is aimed at disclosing the economic essence of the concept of «the State-based financial control», defining and analyzing the current status of the State-based financial control in Ukraine. The article analyzes the opinions of scholars on the definition of the conceptual apparatus of the research topic and derives a theoretical understanding of the State-based financial control. The issue of building an effective unified system of the State-based financial control is researched. The analysis of legislation norms on the implementation of the State-based financial control is carried out. The opinions of leading scholars who study the problems of control over the effective use of both the State and the local budgets together with reforms in this area are taken into account. The current status of the State-based financial control in the country is analyzed, a number of problems within the system are outlined. The characteristic shortcomings of functioning of the elements of the State-based control system are outlined (absence of a unified concept for the development of the State-based financial control, deepening of the powers of regulatory authorities, presence of a large number of normative legal acts, their outdatedness and inconsistency), the inadmissibility of duplication of control functions is emphasized. The role of the State-based audit in the formation of the successful State-based financial control in the country is determined. The risks that influence the formation of the State-based financial control are analyzed. It is concluded that the system of the State-based

financial control in Ukraine does not have sufficient legal, informational, organizational, communicative, institutional and methodological provision that would meet the modern challenges of the country's economy. Solving the problems of organization and functioning of the State-based financial control is possible by systematically improving the activities of financial control bodies, increasing the level of audit and continuous improvement of the management system within the organizations of regulatory authorities.

Keywords: the State-based financial control, unified system of the State-based financial control, normative legal basis, quality management system, the State-based audit, risks.

Bibl.: 8.

Yahodenko Iryna V. – Graduate Student, Department of Finance named after L. L. Taranhul, Educational and Scientific Institute of Finance, Banking of the University of the State Fiscal Service of Ukraine (Bldg B, 31 Universytetska Str., Irpin, 08201, Ukraine)

E-mail: yugodenko@ukr.net

Hordei Oksana D. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor, Department of Finance named after L. L. Taranhul, University of the State Fiscal Service of Ukraine (31 Universytetska Str., Irpin, 08201, Ukraine)

E-mail: oksana_@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6938-0548>

Будь-яка держава не може повною мірою реалізувати свою політику, не маючи в розпорядженні відповідних фінансових ресурсів, за рухом яких повинен здійснюватися контроль. Складовою частиною контролю будь-якої держави є фінансовий контроль, який забезпечує своєчасність і точність фінансового планування, наповнення дохідної частини бюджетів, розподіл, перерозподіл коштів і їх законне, ефективне, цільове використання.

У сучасних реаліях проблеми державного фінансового контролю здебільшого пов'язані із загальними проблемами управлінської діяльності. У рамках соціального управління державний контроль реалізується у формі моніторингу діяльності підконтрольного об'єкта, та має узгоджуватися з наказами (нормативними актами); його загальна мета – виявити результати регуляторного впливу суб'єкта на об'єкт, визначити відхилення від основних контрольних показників та надати їх оцінку. У державно-адміністративно-правовому розумінні контроль розглядається, з одного боку, як специфічна суспільно-правова форма діяльності державних органів, а з іншого – як організаційно-правовий спосіб забезпечення ефективного використання ресурсів [7].

На сьогоднішній день контрольну діяльність в Україні експерти, в тому числі міжнародні, оцінюють як малоефективну. Передусім це пояснюється значним рівнем правопорушень, що вчиняються у сфері публічних фінансів, малоефективним попередженням, оперативне виявлення яких можливе завдяки координованості дій органів, які наділені контрольними повноваженнями. Звісно, на ці показники впливає фактичний стан війни, в якому перебуває Україна, але не менш важливим чинником є саме політична складова, спроможність і ефективність управління.

Нині система державного фінансового контролю є двигуном якісних змін у всій економіці країни в цілому, що сприяє безпеці застосувань державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильності визначення потреб у бюджетних коштах і зобов'язаннях, дієвому використанню коштів і майна [1]. Водночас у сучасних умовах економічно-

го розвитку України завдання системи фінансового контролю мають визначитися з урахуванням потреб соціально-економічного розвитку країни. Відповідно, в сучасних умовах завдання фінансового контролю стає виявленням внутрішніх резервів держави, які можуть брати участь у розв'язанні кризових явищ в економіці та соціальній сфері. Державна статистика показує, що контролюючі органи працюють над вирішенням цього питання.

Уся ситуація вказує на необхідність координації фінансового контролю, що передбачає узгодження функцій усіх контролюючих суб'єктів і концентрацію їх зусиль на пріоритетних напрямках контролю, впровадження передового вітчизняного та зарубіжного досвіду, оперативний обмін інформацією між ними [2, с. 25].

Сучасний курс держави в системі державного управління пов'язаний з необхідністю підвищення ролі державного фінансового контролю. Проте тут існує ряд перешкод. Одним із них є відсутність відповідної нормативно-правової та методологічної бази державного фінансового контролю.

Так, проєкт Закону України «Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю» [6] не визначає поняття «зовнішній», «внутрішній» державний фінансовий контроль і окреслює лише діяльність центрального органу виконавчої влади, уповноваженого Президентом України на реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю, яким є Міністерство фінансів України в особі Державної аудиторської служби України.

Так, уже з такого трактування постає проблема чіткості використовуваного в теорії та практиці понятійного апарату, що призводить до певного нерозуміння та двозначності. Ми говоримо про змішування таких понять, як «державний фінансовий контроль», «зовнішній державний фінансовий контроль», «внутрішній державний фінансовий контроль». Останнім часом ситуація погіршується ще й впровадження нового поняття – «державний аудит», яке запозичене із зарубіжного досвіду.

Пропонуємо розглянути проблему розмежування зазначених понять, акцентуючи при цьому увагу на виділені сутнісних характеристик державного контролю. Найбільш загальним серед названих є поняття «державного фінансового контролю», під яким розуміється діяльність органів державної влади щодо забезпечення законності та фінансової дисципліни й інформування громадськості у сфері управління державними фінансовими ресурсами та фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання. Цієї думки у своїх дослідженнях дотримується Є. Романів [2]. На думку Н. Виговської та О. Стебляно, державний фінансовий контроль – це інститут суспільного (державного) сектора, що забезпечує контроль за процесом формування та використання державних (включаючи муніципальні) фінансових і матеріальних коштів, здійснює аналіз ефективності використання державних ресурсів усіх видів, здатний законними шляхами захищати фінансові інтереси держави та його громадян, стимулювати ефективніше використання державних і муніципальних коштів [3]. І. Філон вважає, що державний фінансовий контроль за своєю сутністю є системою економічних відносин, спрямованих на забезпечення законності, ефективності, економічної доцільності формування, розподілу та використання фінансових ресурсів держави та суб'єктів місцевого самоврядування з метою ефективного соціально-економічного розвитку країни та окремих регіонів [4].

Таким чином, державний фінансовий контроль є однією з функцій управління, що представляє систему спостереження та перевірки функціонування керованого об'єкта для оцінки обґрунтованості й ефективності прийнятих фінансово-управлінських рішень, виявлення можливих відхилень з метою прийняття коригувальних заходів.

Отже, державний фінансовий контроль здійснюється у двох формах – внутрішній і зовнішній. Однак не всі дослідники згодні з такою концепцією. Так, у науковій доктрині існує підхід, згідно з яким методологічно неприпустимо об'єднувати під єдиним найменуванням державного фінансового контролю явища, що відрізняються за своїми об'єктами, суб'єктами та результатами. Це пояснюється тим, що автори по-різному підходять до класифікації форм державного фінансового контролю [5].

Якщо в основу цієї класифікації закладати характер зв'язку контролю та контрольованих суб'єктів господарювання, то до внутрішнього контролю належить перевірка, що здійснюється відомчим органом контролю, підрозділом, спеціально створеним у самій структурі того чи іншого органу державної влади або іншої державної організації. Зокрема, служби внутрішнього державного контролю створюються всередині окремих відомств і організацій, у той час,

як зовнішні контрольні служби не є частиною організаційної структури установ, що перевіряються.

«Внутрішній» у даному випадку означає внутрішньосистемний контроль, тобто знаходиться всередині структури виконавчої влади, у той час, як зовнішній контроль не входить в неї та є зовнішнім по відношенню до контрольованих виконавчих органам інститутом, не пов'язаним з ними і, як наслідок, незалежним. Цей зовнішній державний фінансовий контроль і прийнято останнім часом називати «державним аудитом».

Державний аудит в економічно розвиненій демократичній державі відіграє важливу роль. Демократія як форма правління передбачає контроль з боку суспільства (як методами прямої демократії, так і опосередковано за допомогою обраних народом представників) не тільки за прийняттям рішень, а й за їх виконанням. Зовнішній фінансовий контроль трактується різними дослідниками як державний контроль: за діяльністю виконавчої влади у сфері розпорядження державними фінансами та власністю, що здійснюється органами, незалежними від неї, формується представницькою (законодавчою) гілкою влади; відносно якогось відомства, що здійснюється начебто «ззовні» державними та недержавними органами фінансового контролю; здійснюваний лише недержавними органами [4, с. 213].

Таким чином, *державний фінансовий контроль* – це система контрольно-аналітичних і експертних дій органів зовнішнього та внутрішнього державного фінансового контролю за суб'єктами державного сектора з метою забезпечення законності, попередження порушень фінансової дисципліни, економічної ефективності при формуванні, розподілі та використанні державних фінансових ресурсів і органів місцевого самоврядування.

При цьому органи державного фінансового нагляду є підконтрольними органам державного фінансового контролю, а органи внутрішнього державного фінансового контролю – органам зовнішнього державного фінансового контролю в частині законності й ефективності використання ними державних коштів.

Виходячи з цього, державний фінансовий контроль пропонуємо розділяти на зовнішній і внутрішній. Зовнішній державний фінансовий контроль є системою контрольних заходів, спрямованих на перевірку функціонування внутрішнього фінансового контролю, незалежний від процесу безпосереднього управління державними фінансовими ресурсами. Зовнішній державний аудит входить до системи зовнішнього фінансового контролю за суб'єктами здійснення на рівні публічності (громадський контроль).

Відповідно, зовнішній державний аудит – система зовнішнього, незалежного публічного аудиту діяльності органів державної влади з управління громадськими ресурсами (фінансовими, матеріальними,

інтелектуальними) – є одним із сучасних інститутів соціального контролю, який виникає в умовах поширення ідей гуманізму та свободи як інституційний відгук на зміну уявлень людей про ієрархію взаємин між державою, суспільством і людиною [8].

Аналізуючи сучасний стан державного фінансового контролю, не можна оминати увагою й те, що на сьогоднішній день в Україні учасники фінансових відносин все частіше допускають порушення, які негативно впливають на стан державних фінансів. До таких порушень пропонуємо віднести:

- ✦ нецільове використання бюджетних коштів;
- ✦ ухилення від сплати податків, неподання фінансової звітності;
- ✦ знищення документації.

Усі ці причини можна об'єднати за ознакою людського фактора.

Як зауважує Н. Собкова, людський фактор – це сукупність основних соціальних якостей людини, які склалися історично. До людських факторів належать: норми поведінки, моральні принципи, характер трудових і соціальних навичок [5]. Людський фактор у системі державного фінансування – це сукупність усіх якостей суб'єктів у сфері державного фінансового контролю, сформованих у процесі діяльності під впливом різних чинників і спрямованих на належний рівень управління бюджетними коштами на державному рівні. Вплив людського фактора на державний фінансовий контроль можна реалізовувати через належну атестацію працівників, оцінку їх здібностей і потенціалу, створити методи стимулювання праці [5].

Запровадження системи управління якістю в діяльності контролюючих органів дозволить забезпечити результативність і дієвість контрольного процесу, отримувати правдиві висновки за результатами контрольних заходів та поступово вдосконалювати контрольну-ревізійну роботу.

З метою підвищення якості контрольних заходів потрібно зважати на можливі ризики, які зазвичай виникають під час здійснення фінансового контролю. Так, для дійсно ефективного управління ризиками необхідно вміло компонувати різні методи та застосовувати їх у повсякденному житті. Головною умовою є те, щоб система контролю була доволі прозорою, практичною та простою. Управління ризиками – це свого роду безперервний цикл, що включає в себе визначення ризиків, їх аналіз та оцінку пріоритетності. Так, на нашу думку, до ризиків, що можуть виникнути під час проведення фінансового контролю, слід віднести: низьку якість роботи суб'єктів функцій держави; недотримання чинного законодавства; імовірність винесення неправдивого аудиторського висновку.

Отже, для мінімізації впливу людського фактора в системі державного фінансового контролю необхідно запровадити такі заходи:

- ✦ впровадження системи управління якістю – тобто призначити відповідальну особу, яка буде контролювати та проводити певну професійну підготовку аудиторів;
- ✦ вдосконалення профільного нормативно-правового законодавства;
- ✦ запровадження планування контрольних заходів за принципом оцінки ризиків.

Так, згідно з нашими переконаннями, економіка повинна стати більш відкритою, соціально спрямованою, а для держави мають бути пріоритетними громадські інтереси. Реформування системи державного управління тягне за собою реформування всіх інститутів. Одним із пріоритетних напрямів на сьогоднішній день є вдосконалення системи контролю. Необхідність у цьому обумовлена вимогами часу та суспільства.

Державний аудит виступає як частина системи громадського контролю, його пріоритетними завданнями є знаходження правопорушень і надання суспільству достовірної, правдивої, повної інформації про управління державними ресурсами. Виходячи з цього, доходимо висновку, що державний аудит повинен ґрунтуватися на таких критеріях: законності, результативності, ефективності, економічності, цільового призначення управління суспільними ресурсами.

Для вдосконалення інституту державного аудиту орган контролю повинен відповідати таким вимогам: бути визнаним міжнародними організаціями; повноваження контрольного органу мають бути розширені; наявність адміністративної, фінансової незалежності стане гарантом його більш ефективної діяльності. Адже застосування застарілих форм фінансового контролю не дозволяє сьогодні ефективно впливати на процеси, які відбуваються в економіці, що призводить до зниження контролю з боку держави.

Слід зазначити, що для підвищення ефективності державного аудиту необхідно знизити собівартість проведення державного аудиту та підвищити результативність якості роботи аудиторів. Ґрунтуючись на досвіді західних країн, потрібно відзначити, що державний аудит носить профілактичний характер, тобто він має привести до зменшення кількості економічних правопорушень, тим самим забезпечивши зниження тягаря на державний бюджет [7].

Крім того, з метою розвитку державного внутрішнього фінансового контролю варто передбачити також упровадження централізованого та децентралізованого інспектування. У цілому, потреба в інспектуванні на сьогодні в Україні є виправданою та зумовлена надзвичайно низьким рівнем фінансової дисципліни в бюджетній сфері, відсутністю системного контролю та аудиту.

Основними напрямками вдосконалення механізму державного управління у сфері державного фінансового контролю є такі:

- ✦ створення єдиного правового поля та законодавче закріплення за його суб'єктами відповідних функцій;
- ✦ формування нових процедур державного фінансового контролю; запровадження єдиної інформаційної бази державного аудиту;
- ✦ удосконалення кадрового забезпечення;
- ✦ поліпшення матеріально-технічного забезпечення функціонування системи державного фінансового контролю;
- ✦ впровадження громадського контролю;
- ✦ встановлення обов'язкового періодичного аудиту;
- ✦ узгодження положень чинних законів з нормативно-правовими актами.

Використання запропонованих теоретичних підходів до оцінки ефективності державного фінансового контролю дозволить підвищити відповідальність за результативність контролю та підвищити рівень ефективності діяльності Державної аудиторської служби й інших контролюючих органів, які здійснюють державний фінансовий контроль.

ВИСНОВКИ

Отже, система державного фінансового контролю в Україні не має достатнього правового, інформаційного, організаційного, комунікативного, інституційного та методологічного забезпечення, які відповідали би сучасним викликам економіки нашої держави. Вирішення проблем організації та функціонування державного фінансового контролю можливе шляхом системного вдосконалення діяльності органів фінансового контролю, підвищення рівня проведення аудиту та постійного вдосконалення системи менеджменту всередині організацій контролюючих органів.

Розглядаючи проблеми розвитку системи державного фінансового контролю, слід звернути увагу на той факт, що в цій сфері є низка проблемних моментів, які вимагають, на наш погляд, удосконалення. Простий аналіз ситуації, що склалась у сфері державного фінансового контролю, дає можливість констатувати, що недоліками є: відсутність єдиної концепції розвитку державного фінансового контролю; поглиблення повноважень контролюючих органів; наявність великої кількості нормативно-правових актів, їх застарілість і неузгодженість, про що заявляють навіть самі контролюючі органи [8].

Термінове вирішення зазначених недоліків зумовить підвищення результативності державного фінансового контролю, посилить довіру суспільства до контролюючих органів, зумовить процес дотримання законодавчих норм. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуцаленко Л. В., Дерій В. А., Коцупатрій М. М. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 424 с.

2. Романів Є. М., Труш І. Є. Державний аудит: навч. посіб. Львів : Ліга-Прес, 2017. 235 с.
3. Виговська Н., Стеблянко О. Державний фінансовий контроль у системі регулювання земельних відносин. *Галицький економічний вісник*. 2012. № 4. С. 104–111.
4. Филон И. Л. Налоговый контроль как специфическое направление финансового контроля. *Финансы и кредит*. 2010. № 8. С. 36–43.
5. Собкова Н. Д. Мінімізація впливу людського фактора в системі державного фінансового контролю. *Науковий огляд*. 2015. № 2. URL: <http://oaji.net/articles/2016/797-1458513415.pdf>
6. Проект Закону України «Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю» від 17.09.2018 р. № 9086 / Державна аудиторська служба України. URL: <https://www.dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/1327>
7. Труш І. Є. Державний фінансовий контроль в умовах економічних трансформацій. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 14. С. 141–144. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/14_2017/31.pdf
8. Правові аспекти здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності / Міністерство юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_24659

REFERENCES

- Filon, I. L. "Nalogovyy kontrol kak spetsificheskoye napravleniye finansovogo kontrolya" [Tax Control as a Specific Area of Financial Control]. *Finansy i kredit*, no. 8 (2010): 36-43.
- Hutsalenko, L. V., Derij, V. A., and Kotsupatryi, M. M. *Derzhavnyi finansovyi kontrol* [State Financial Control]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2009.
- "Pravovi aspekty zdiisnennia derzhavnoho nahliadu (kontroliu) u sferi hospodarskoi diialnosti" [Legal Aspects of State Supervision (Control) in the Field of Economic Activity]. Ministerstvo yustytzii Ukrainy. https://minjust.gov.ua/m/str_24659
- "Proekt Zakonu Ukrainy «Pro osnovni zasady diialnosti orhaniv derzhavnoho finansovoho kontroliu» vid 17.09.2018 r. no. 9086" [Draft Law of Ukraine "On Basic Principles of Public Financial Control Bodies" Dated September 17, 2018 no. 9086]. Derzhavna audytor-ska sluzhba Ukrainy. <https://www.dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/1327>
- Romaniv, Ye. M., and Trush, I. Ye. *Derzhavnyi audyt* [State Audit]. Lviv: Liha-Pres, 2017.
- Sobkova, N. D. "Minimizatsiia vplyvu liudskoho faktora v systemi derzhavnoho finansovoho kontroliu" [Minimization of the Influence of the Human Factor in the System of Public Financial Control]. *Naukovyi ohliad*. 2015. <http://oaji.net/articles/2016/797-1458513415.pdf>
- Trush, I. Ye. "Derzhavnyi finansovyi kontrol v umovakh ekonomichnykh transformatsii" [State Financial Control in the Conditions of Economic Transformations]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, iss. 14 (2017): 141-144. http://bses.in.ua/journals/2017/14_2017/31.pdf
- Vyhovska, N., and Stebliancko, O. "Derzhavnyi finansovyi kontrol u systemi rehuliuвання zemelnykh vidnosyn" [State Financial Control in the System of Land Relations Regulation]. *Halytskyi ekonomichni visnyk*, no. 4 (2012): 104-111.